

Triljska grotulja

Marija Čelan–Mijić, Ana Čaleta

OŠ *Trilj*, Trilj

marija.celan–mijic@skole.hr

Sažetak

Projekt *Triljska grotulja* nastao je u želji da se kod učenika probudi svijest o vlastitoj kulturi i tradiciji svoga kraja radi očuvanja i prezentiranja narodne baštine i tradicije. Odabrali smo grotulju (nisku od oraha nanizanih na konopčić) kao jedinstven primjerak u Hrvatskoj ne samo suvenira, nego i kao primjer zaručivanja djevojaka.

U prijašnja vremena mladići bi djevojkama kupovali grotulje na sajmu (derneku) za Sv. Mihovila i u znak svoje ljubavi stavljali su ih djevojkama oko vrata. Ako bi djevojka prihvatila grotulju, prihvatila bi i mladićevu ljubav.

Danas se daruje kao simbol dobrodošlice u triljski kraj.

Uvod

Grotulja je niz oraha nanizanih na konopčić i jedan je od simbola triljskoga kraja.

U prijašnja vremena mladići bi djevojkama kupovali grotulje i u znak svoje ljubavi stavljali ih djevojkama oko vrata. Ako bi djevojka prihvatila grotulju, prihvatila bi i mladićevu ljubav.

Grotulje su se prodavale na sajmu u Trilju, na blagdan sv. Mihovila, 29. rujna. Prodaju se i danas, ali više kao suvenir, a ne kao simbol „zamiranja“ (prosidbe) djevojke.

O tom običaju govori i pjesma Irene Grubišić Čabo *Grotuljon je prosin*.

Grotuljon je prosin

U krtole stavlja oraje i grožđe

Ka 'no mlado vino

Opija me svoj in tilon

Ka Cetinon

Bistra voda

Teče moja pisma k njon

Sebe joj dajen

I grotulju nosin
Poruku joj šaljen
Grotuljon je prosin

Gledan je dok hoda
Gledan kad se smije
Cilin tilon svojin
Moje tilo grije

Sebe joj dajen
I grotulju nosin
Poruku joj šaljen
Grotuljon je prosin

Već se večer spušta
A Cetina mjesečinu nosi zlatnu
Kao njenu kosu moja duša
Želja mi je da je prosin
Da sam pisma
Pa da sluša (da me sluša)

Sebe ti dajen

Učenici i učiteljica 4. c razreda odlučili su očuvati ovaj jedinstven običaj praveći grotulju u svojem razredu. Što smo radili?

Prikupili smo potrebne materijale: orahe (ili „oraje“, kako se kaže u triljskom kraju), konopčice, velike igle, šila, škare i dnevnu narodnu nošnju.

U goste smo pozvali gospođu Jagodu Dukić iz Košuta, koja je od svoje majke naučila praviti grotulje. Zamolili smo je da i nas tome pouči i ispriča nam nešto o grotulji.

Doznali smo da je gospođa Jagoda rođena u Lučanima i da su se grotulje iz Lučana, zahvaljujući kvalitetnim orasima, najbolje i najviše prodavale na triljskom sajmu (pazaru ili derneku). Pitala nas je zašto se grotulje ne prodaju i na ostalim velikim sajmovima. Svi su junaci mukom zamukli jer se nisu dosjetili da se svi sajmovi u kraju održavaju ranije, odnosno u vrijeme kad orasi još nisu zreli, a dozriju za prodaju baš u vrijeme Sv. Mihovila, triljskog sajma. Doznali smo i da se na konopčić niže 30 do 32 orahe i, naravno, da su grotulje momci darivali djevojkama.

Podijelili smo se u skupine i, vođeni Jagodinim uputama, počeli praviti

naše grotulje.

Bušili smo orahe šilom i nizali ih velikom iglom na konopčić.

Budući da je zadatak projekta bio darivanje grotulja djevojčicama iz razreda, poslu se pristupilo vedro, marljivo i uporno. Već nakon desetak minuta imali smo dovoljno probušenih oraaha za prvu grotulju. Ponosno smo gledali prvu nisku od trideset oraaha nanizanih na konopčiću.

Malo se i grickalo oraaha, čavrljalo, razmišljalo kako i koga darivati i prvi sat prošao je u hipu. Zadivljeni sami sobom, nakon samo 45 minuta gledali smo mnoštvo napravljenih grotulja.

Dok su tri skupine pravile grotulje, učenici četvrte skupine odabrali su zadatak da naslikaju grotulju i ženu koja prodaje grotulje na sajmu. I oni su vrlo vrijedno radili.

Drugi sat dočekan je s nestrpljenjem. Iznenađenje je bila učiteljica odjevena u dnevnu narodnu nošnju. Glumila je prodavačicu grotulja na sajmu.

No, u razredu je nestalo hrabrosti. Nitko nije htio prvi „kupiti“ grotulju i pokloniti je djevojčici, pa su u pomoć priskočili učiteljica Mirjana Dukić i učitelj Milan Sarić, odigravši, na opće oduševljenje i smijeh, scenu iz prošlosti u kojoj momak grotuljom dariva curu.

Nakon toga krenula je bujica darivanja, pa su sve djevojčice dobile i više od jedne grotulje.

Prodavačica nudi zdrave, ne preskupe grotulje. Momak je odlučuje darovati djevojci.

Ovi momci odlučili su kupiti više od jedne grotulje, na nagovor prodavačice: „Kupite grotulje, što je za ovako šesne i lipre cure jedna grotulja... Ako nećete vi, zamirit će vam curu drugi!“

Grotulje su se dijelile, pa su ih neke cure, kao u stara vremena, dobile i od više momaka.

Uvijek se nađe i poneki odvažan momak koji kupi sve grotulje kod prodavačice, bez obzira na cijenu, i daruje ih svojoj izabranici...

Bila je to odlična priprema za odlazak na dernek za blagdan sv. Mihovila arkandela, zaštitnika Trilja, i „pravo“ darivanje grotulja.

Radionicu opisujemo kao burnu, poučnu i nezaboravnu. Malo smo se prisjetili što su osjećaji, ljubav i naklonost prema drugoj osobi, što je grotulja i koliko je njezino značenje za naš kraj.

A tko zna, možda će netko svoju izabranicu zaprositi baš s grotuljom!

Čelan-Mijić, Marija rođena je 1979. godine. Diplomirala je na Visokoj učiteljskoj školi u Petrinji 2004. godine, smjer učitelj razredne nastave s pojačanim predmetom iz hrvatskog jezika. Godine 2007. završila je studij bibliotekarstva na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i stekla stručno zvanje diplomirane bibliotekarke. Od 2011. do 2013. godine voditeljica je Županijskog stručnog vijeća za školske knjižničare. Zaposlena je u OŠ Trilj u Trilju od 2007. godine. Kao stručna suradnica aktivno sudjeluje u projektima vezanima uz kulturnu baštinu i pokreće ih.

Čaletić, Ana učiteljica je razredne nastave u OŠ Trilj, u kojoj radi 16 godina. Nekoliko godina radila je u kombiniranim razrednim odjelima. Diplomirala je na Filozofskom fakultetu u Splitu 1987. godine, a doškolovala se 2008. godine i stekla zvanje diplomirane učiteljice. Članica je nekoliko udruga društvenog i humanitarnog karaktera koje djeluju na području grada Trilja, a promiču tradicijske vrijednosti zavičaja.